

**ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทรัพย์หลักประกัน : ศึกษากรณี
การนำสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินที่ไม่ใช่เงินฝากในธนาคาร
มาเป็นหลักประกันสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์**

เศกสรรค์ มุ่งสุขใจ*
รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์**

บทคัดย่อ

การประกันหนี้ด้วยทรัพย์ที่มีบัญชีไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีอยู่เพียง 2 ประเภท คือ การจำนำ และการจำนอง ซึ่งการจำนำและการจำนองต่างก็มีข้อจำกัดที่ทำให้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจหลายประเภทไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ หรือแม้นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ก็ต้องส่งมอบทรัพย์หลักประกัน ทำให้เจ้าของทรัพย์ไม่สามารถใช้ประโยชน์ทรัพย์หลักประกันได้ ซึ่งรวมถึงสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินด้วยก็ไม่อาจนำมาเป็นหลักประกันในรูปของการจำนำได้ ต่อมา จึงได้มีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 บัญญัติให้สามารถนำสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ได้ เพื่อที่จะทำให้สามารถเข้าหาแหล่งเงินทุนกับสถาบันการเงิน

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าในเนื้อหาของพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ยังขาดความชัดเจนในบทบัญญัติในส่วนของกระบวนการในการบังคับตามสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินอันเป็นทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน การก่อให้เกิดสิทธิของผู้รับหลักประกัน ต่อลูกหนี้แห่งสิทธิ การบังคับตามสิทธิของผู้รับหลักประกัน และการหักเงินที่ได้รับตามสิทธิเรียกร้องเพื่อใช้หนี้ที่ผู้ให้หลักประกันค้างชำระอยู่กับผู้รับหลักประกัน ซึ่งจากการศึกษาถึงกระบวนการในการบังคับสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติรองรับในกระบวนการบังคับสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดสิทธิของผู้รับหลักประกันต่อลูกหนี้แห่งสิทธิ การใช้สิทธิเรียกร้องของผู้รับหลักประกัน การบังคับตามสิทธิของผู้รับหลักประกัน ตลอดจนการหักเงินใช้หนี้ที่ผู้ให้หลักประกันเป็นหนี้กับผู้รับหลักประกัน

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการบังคับหลักประกันที่เป็นสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงิน และการหักเงินที่ได้รับตามสิทธิเรียกร้องเพื่อใช้หนี้ที่ผู้ให้หลักประกันค้างชำระอยู่กับผู้รับหลักประกัน หากยังไม่ได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมบทกฎหมายตามที่ได้เสนอแนะดังกล่าว เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของบท

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

กฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ ผู้เขียนก็ใคร่ขอเสนอแนะให้ทำการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นโดยอาศัยการทำข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาโดยใช้หลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับบังคับใช้เพื่อกำหนดข้อสัญญาที่ให้สิทธิแก่ผู้รับหลักประกันในการบังคับเอากับลูกหนี้แห่งสิทธิ

1. บทนำ

การประกอบธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยเงินลงทุนเป็นจำนวนมากทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ การให้สินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อเพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากผู้ขอสินเชื่อแต่ละรายต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนหรือเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจของตน หากผู้ให้สินเชื่อรวมทั้งสถาบันการเงินประสบปัญหาในการให้สินเชื่อก็จะมีผลทำให้ผู้ขอสินเชื่อขาดเงินทุนเพื่อนำไปใช้ในประกอบธุรกิจหรืออาจต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้น เป็นผลทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจสูงขึ้นตามไปด้วย

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ให้สินเชื่อรวมทั้งสถาบันการเงินใช้ในการพิจารณาสินเชื่อให้แก่ผู้ขอสินเชื่อ นอกเหนือจากความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อแล้ว ก็คือทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันในการชำระหนี้ โดยหลักประกันนี้มีไว้เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ให้สินเชื่อว่า หากผู้ขอสินเชื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ ผู้ให้สินเชื่อยังสามารถที่จะบังคับชำระหนี้เอากับหลักประกันดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงในการให้สินเชื่อของผู้ให้สินเชื่อ จึงเห็นได้ว่าหลักประกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขอสินเชื่ออีกประการหนึ่ง ดังนั้น การเปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพย์สินเป็นหลักประกันมากขึ้นก็จะเป็นการช่วยให้ผู้ขอสินเชื่อได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ด้วยข้อจำกัดของกฎหมายทำให้ทรัพย์สินบางประเภทไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อได้ทั้งที่หลักประกันนั้นมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ผู้ให้สินเชื่อรวมทั้งสถาบันการเงินประสบปัญหาด้านความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ ส่งผลโดยตรงต่อผู้ขอสินเชื่อทำให้ขาดเงินทุนในการประกอบธุรกิจ หรือต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราสูงเพื่อลดความเสี่ยงในกรณีที่ไม่ใช่หลักประกันหรือหลักประกันไม่มากพอที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ให้สินเชื่อ อีกทั้งระบบการบังคับหลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังมีความล่าช้า และไม่ได้ประสิทธิภาพ การบังคับหลักประกันยังไม่สามารถสร้างมูลค่าจากทรัพย์สินหลักประกันได้มากเท่าที่ควร ผลจากการที่กฎหมายที่เกี่ยวกับหลักประกันมีข้อจำกัด ทำให้ผู้ขอสินเชื่อและผู้ให้สินเชื่อรวมทั้งสถาบันการเงินต่างๆ พยายามหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด

เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2558 พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และจะมีผลบังคับใช้ทั้งหมดทุกมาตราในวันที่ 2 กรกฎาคม 2559 เว้นแต่มาตรา 3 มาตรา 4 มาตรา 15 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 58 และมาตรา 59 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญ คือการให้ผู้ให้หลักประกัน

สามารถนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจไปเป็นหลักประกันได้มากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจการ สิทธิเรียกร้อง ทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์ หรือ อสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินทางปัญญา โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบการครอบครอง นอกจากนี้ ผู้ให้หลักประกันยังสามารถที่จะใช้สอยหรือจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินต่าง ๆ เหล่านั้น ได้ตามปกติ หรือใช้ในการผลิต หรือนำไปรวมกับทรัพย์สินอื่นได้อีกด้วย

ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ มาตรา 8(2) บัญญัติให้สามารถนำสิทธิ เรียกร้องมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ได้ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถนำ สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินมาเป็นหลักประกันได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติ หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 จะกำหนดให้สามารถนำสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินมาเป็น หลักประกันการขอสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ได้ แต่เนื้อหาของบทกฎหมายดังกล่าวยังขาด ความชัดเจนในบทบัญญัติในส่วนของการบันทึบบังคับตามสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงิน อันเป็นทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันรวมทั้งความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิของผู้รับหลักประกัน ที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายต่อลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องเพื่อบังคับให้ชำระหนี้ตามมูลหนี้แห่งสิทธิ

2. ความหมายและลักษณะของสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงิน

ความหมายของหนี้เงิน ในตำราของนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ ความหมายของหนี้เงินไว้ ดังต่อไปนี้

“คำว่าหนี้เงินในที่นี้ไม่หมายความจำกัดถึงหนี้เงินกู้ที่ไม่ได้กำหนดเอาดอกเบี้ยเท่านั้น ความผูกพันของลูกหนี้ที่จะต้องใช้จ่ายเงินโดยมูลอย่างอื่นสถานใด ก็อาจเป็นหนี้เงินที่จะต้องเสีย ดอกเบี้ยกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 นี้ก็ได้ ฉะนั้น หนี้เงินอันเกิดแต่ มูลสัญญาใด ๆ เช่น หนี้เงินค้ำชำระเป็นค่าซื้อเชื่อสิ่งของ หรือค่าจ้างทำของอื่น ๆ หรือ อื่น ๆ เช่น หนี้เงินอันเกิดแต่มูลจัดการงานนอกสั่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 401 หนี้ เงินอันเกิดแต่มูลลาภมิควรได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 412 หนี้เงินอันเกิด แต่มูลละเมิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หนี้เงินอันเกิดแต่กฎหมายสารบัญญัติ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร อะไรทั้งหลายเหล่านี้ เป็นหนี้เงินตามความหมายในมาตรา 224 ทั้งนี้” (เสนีย์ ปราโมช, 2478, น.917)

“คำว่า “หนี้เงิน” ตามมาตรานี้ หมายความถึงหนี้เงินอันเกิดแต่มูลสัญญา เช่น สัญญา ยืม สัญญาจ้างแรงงาน สัญญาซื้อขาย สัญญาจ้างทำของหรืออาจจะเป็นหนี้เงินอันเกิดจากมูลหนี้ อย่างอื่น เช่น จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ ละเมิด หรือหนี้เงินอันเกิดแต่มูลกฎหมายบัญญัติ เช่น หนี้ค่าภาษีอากรไม่จำกัดเฉพาะหนี้เงินอันเกิดแต่สัญญากู้หนี้ยืมสินเท่านั้น” (กัธร พันธุลาภ, 2529, น.24)

“หนี้เงินซึ่งเป็นหนี้ที่จะต้องชำระเป็นเงินตรา อาจจะเป็นหนี้เงินที่เกิดจากมูลอะไรก็ได้ เช่น เกิดจากสัญญาซื้อขายที่ผู้ซื้อต้องชำระราคาให้ผู้ขาย เกิดจากการกระทำละเมิดต้องชดใช้

ค่าเสียหายเป็นตัวเงินหรือคืนเงินที่เอาไปโดยไม่ชอบ หรือเกิดจากกฎหมาย เช่นค่าอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งต้องจ่ายเป็นเงิน หรือตามประมวลกฎหมายรัษฎากรที่ต้องเสียภาษีเป็นเงิน หนี้เงินอาจเป็นหนี้ ในทางเสียหายเพราะเงินตราสามารถใช้เสียหายความเสียหายได้ทุกอย่างเป็นการทั่วไป” (ไพโรจน์ วายุภาพ, 2555, น.82)

“หนี้เงินหมายถึงหนี้ที่ลูกหนี้จะต้องส่งมอบเงินตราหรือส่งมอบสิ่งอื่นที่มีค่าแทน เงินตราได้ หนี้เงินอาจเกิดขึ้นจากการที่ลูกหนี้ต้องชำระราคา ค่าเช่า เงินยืม เงินทตรง ค่าภาษี ค่าอุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนต้องชำระค่าเสียหาย เป็นต้น” หนี้เงินก็คือ หนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้ เป็นการส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นเงินนั่นเอง เพราะฉะนั้นไม่ว่าเงินนั้นจะเป็นหนี้ค่าอะไร หนี้เกิดขึ้น โดยนิติกรรมหรือนิติเหตุ เกิดจากการผิดสัญญาหรือเกิดจากการละเมิดก็ได้” (โสภณ รัตนกร, 2548, น.79, 202)

ตามความหมายของหนี้เงินซึ่งปรากฏในตำราของนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้น จะเห็นได้ว่าความหมายของหนี้เงินนั้นนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้ไปในทำนองเดียวกันว่า หนี้เงินเป็นหนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นการส่งมอบเงินตรา ซึ่งอาจเกิดจากสัญญา ละเมิด จัดการงาน นอกสิ่ง หรือเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย

ความหมายของสิทธิเรียกร้อง นักกฎหมายได้ให้ความหมายของการโอนสิทธิเรียกร้อง ดังต่อไปนี้

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้ให้ความหมายของสิทธิเรียกร้องว่าเป็นด้านหนึ่งของหนี้ โดยหนี้นั้นประกอบไปด้วยสิทธิและหน้าที่ซึ่งเป็นนิติสัมพันธ์ของเอกชนฝ่ายที่เรียกว่าเจ้าหนี้ ในการรับชำระหนี้อันได้แก่ กระทำการ งดเว้นกระทำการ และส่งมอบทรัพย์สินจากบุคคลหนึ่ง ที่เรียกว่าลูกหนี้ ซึ่งหากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิตามกฎหมายที่จะบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาชำระหนี้ให้แก่ตนได้ โดยสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้มีนั้นสามารถโอนไปให้แก่บุคคลภายนอกได้ โดยการโอนดังกล่าวเรียกว่า โอนสิทธิเรียกร้อง (เสนีย์ ปราโมช, 2505, น.363)

อาจารย์พิชญ์ รพินทร์ ให้ความหมายของสิทธิเรียกร้องในเรื่องนี้ว่า หมายถึง การที่บุคคลฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกร้องบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ดี ซึ่งถ้ากระทำการหรืองดเว้นกระทำการนั้นเป็นความเกี่ยวกับตัวกันระหว่างบุคคล ในเรื่องนี้เป็นเพียงบุคคลสิทธิมิใช่อำนาจที่ใช้ต่อทรัพย์สินโดยตรงอย่างทรัพย์สิน แต่ก็เป็นสิทธิเรียกร้องให้ผู้อื่นทำประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตน (พิชญ์ รพินทร์, 2508, น.118)

ดังนั้น จึงสามารถสรุปความหมายของสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินได้ว่าเป็นสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิมีอยู่เหนือลูกหนี้แห่งสิทธิ ในการเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นเงิน

3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการบังคับทรัพย์หลักประกัน กรณีนำสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินมาเป็นหลักประกันตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.1 มาตรการทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ที่มีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน (Uniform Commercial Code หรือ U.C.C.) ลักษณะที่ 9 ว่าด้วยหลักประกัน (Article 9 : Secured Transactions) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้สิทธิของผู้รับหลักประกันเกิดขึ้นเมื่อผู้ให้หลักประกัน ผิดสัญญาหลักประกัน ซึ่งผู้รับหลักประกันมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ให้แก่ตนได้ โดยการบอกกล่าวไปยังลูกหนี้แห่งสิทธิเพื่อให้ชำระหนี้ เมื่อลูกหนี้แห่งสิทธิได้รับหนังสือบอกกล่าวแล้ว ลูกหนี้แห่งสิทธิก็มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน อีกทั้งผู้รับหลักประกันยังมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งให้ผู้รับหลักประกันเป็นตัวแทนในการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้แห่งสิทธิได้อีกด้วย และเมื่อผู้รับหลักประกันใช้สิทธิของตนบังคับลูกหนี้แห่งสิทธิให้ชำระหนี้แล้ว แต่ลูกหนี้แห่งสิทธิยังคงไม่ยอมชำระหนี้ ผู้รับหลักประกันก็ต้องใช้กระบวนการทางศาลเพื่อขอให้ศาลบังคับลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ต่อไป ซึ่งกระบวนการบังคับตามสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาในส่วนของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีทางแพ่ง (New York Civil Practice Law and Rules : CVP) มาตรา 51 เรื่องการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล (Article 51 : Enforcement of Judgment and Orders Generally) และมาตรา 52 เรื่องการบังคับชำระหนี้เงิน (Article 52 : Enforcement of Money Judgment) โดยกำหนดว่าเมื่อศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาแล้ว ผู้รับหลักประกันในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี (The Sheriff) เพื่อให้รวบรวม ยึด หรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้มาชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน โดยมีระยะเวลาในการบังคับคดี 10 ปี ทั้งนี้ เงินที่ได้จากการบังคับหลักประกันต้องมีการนำไปหักค่าใช้จ่ายตามสมควรอันเกิดจากการทวงถามและการบังคับหลักประกัน รวมทั้งค่าทนายความและค่าดำเนินการตามกฎหมายก่อน และผู้รับหลักประกันจึงมีสิทธิได้รับชำระหนี้ และหากมีเงินเหลือจากการได้รับชำระหนี้ ผู้รับหลักประกันจะต้องคืนให้แก่ลูกหนี้แห่งสิทธิ

3.2 มาตรการทางกฎหมายของประเทศอังกฤษ

หลักกฎหมายการประกันหนี้ด้วยทรัพย์แบบลอย (Floating Charge) ของประเทศอังกฤษ กำหนดให้การเกิดสิทธิของผู้รับหลักประกันเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุบังคับหลักประกัน ซึ่งคู่สัญญา ฝ่ายผู้รับหลักประกันมีสิทธิที่จะเรียกและหักชำระหนี้ พร้อมทั้งมีสิทธิเรียกค่าเสียหาย โดยการหักกลบลบหนี้จากเงินที่พึงจะได้รับจากการชำระหนี้อีกด้วย หากเกิดกรณีที่ลูกหนี้แห่งสิทธิไม่ยินยอมชำระหนี้ กฎหมายกำหนดให้การใช้สิทธิของผู้รับหลักประกันใช้สิทธิทางศาล เพื่อให้

ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน นอกจากนี้ ผู้รับหลักประกันยังสามารถนำคำพิพากษาให้ชำระหนี้มาบังคับเอากับลูกหนี้แห่งสิทธิเพื่อให้ชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกันโดยตรงได้อีกด้วย และเมื่อผู้รับหลักประกันใช้สิทธิแล้วลูกหนี้แห่งสิทธิยังไม่ยอมชำระหนี้ก็ต้องมีการบังคับตามสิทธิ โดยขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ โดยศาลจะออกหมายบังคับคดีที่เรียกว่า Writs of Execution หรือ Warrants of Execution เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้เท่าที่เพียงพอจะชำระหนี้และค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี

3.3 มาตรการทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

สำหรับประเทศญี่ปุ่น กระบวนการบังคับสิทธิเรียกร้องที่เป็นหลักประกันนั้นเกิดขึ้นเมื่อผู้ให้หลักประกันผิดนัดชำระหนี้ ผู้รับหลักประกันก็สามารถบังคับตามสิทธิเรียกร้องที่โอนไว้เป็นประกันหนี้ นอกจากนี้กฎหมายยังให้สิทธิแก่ผู้รับหลักประกันในการเรียกให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ให้แก่ตนได้ หากลูกหนี้แห่งสิทธิไม่ยอมชำระหนี้ ผู้รับหลักประกันก็ต้องใช้กระบวนการทางศาลโดยยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งบังคับคดีกับสิทธิเรียกร้องนั้น เพื่อบังคับให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกันต่อไป

4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาในกระบวนการการบังคับหลักประกันที่เป็นสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินที่นำมาเป็นหลักประกัน ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 8(2) บัญญัติให้สามารถนำสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรา 8(2) จะบัญญัติให้สามารถนำสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ได้ แต่ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ยังขาดความชัดเจนในบทบัญญัติในส่วนของกระบวนการในการบังคับตามสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินอันเป็นทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ มาตรา 39 วรรคสี่ บัญญัติเพียงว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเป็นสิทธิเรียกร้อง เมื่อมีเหตุบังคับหลักประกันตามสัญญาหลักประกันทางธุรกิจเกิดขึ้น เมื่อผู้รับหลักประกันมีหนังสือแจ้งเหตุบังคับหลักประกันไปยังลูกหนี้แห่งสิทธิแล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้แก่ผู้ให้หลักประกันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือดังกล่าว เมื่อหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องถึงกำหนดชำระให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้แก่ผู้รับหลักประกัน

หากลูกหนี้แห่งสิทธิไม่ยินยอมชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน ก็จะทำให้ผู้รับหลักประกันเสียประโยชน์ แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะทั่วไปของสิทธิเรียกร้องแล้วจะเห็นว่า สิทธิเรียกร้อง เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง การใช้กระบวนการบังคับอย่างเช่นทรัพย์สินทั่วไปย่อมไม่เหมาะสม ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการในการบังคับตามสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ที่เป็นหลักประกัน

มีความชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพแห่งสิทธิ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรให้มีการกำหนดบทบัญญัติในส่วนของการบังคับสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินให้มีความชัดเจนและครอบคลุม ซึ่งจะทำให้กระบวนการในการบังคับสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินที่เป็นหลักประกันตามกฎหมายฉบับนี้มีวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

5. ข้อเสนอแนะ

สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินสามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ภายใต้พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.2558 แต่ยังคงมีปัญหาคงไม่ชัดเจนในกระบวนการบังคับสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงิน ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นโดยเสนอแนะให้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระบวนการบังคับหลักประกันที่เป็นสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงิน หากยังไม่ได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมบทกฎหมายตามที่ได้เสนอแนะดังกล่าว ผู้เขียนก็ใคร่ขอเสนอแนะให้คู่สัญญาที่ตกลงทำสัญญาหลักประกัน ทางธุรกิจได้ทำข้อตกลงกันไว้โดยใช้หลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับบังคับใช้เพื่อการก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้รับหลักประกันในการบังคับเอาที่ลูกหนี้แห่งสิทธิ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะให้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 โดยให้แก้ไขบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 แก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 39 วรรคสี่ จากเดิม “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเป็นสิทธิเรียกร้องเมื่อผู้รับหลักประกันมีหนังสือแจ้งเหตุบังคับหลักประกันไปยังลูกหนี้แห่งสิทธิแล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้แก่ผู้ให้หลักประกันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือดังกล่าว เมื่อหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องถึงกำหนดชำระให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้แก่ผู้รับหลักประกัน” เป็นดังนี้

“ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเป็นสิทธิเรียกร้อง เมื่อหนี้แห่งสิทธิถึงกำหนดชำระให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน หากลูกหนี้แห่งสิทธิไม่ยินยอมชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน ให้ผู้รับหลักประกันมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ได้”

หากแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 39 วรรคสี่ เป็นเช่นนี้แล้วจะทำให้เกิดความชัดเจนว่าหากลูกหนี้แห่งสิทธิไม่ยอมชำระหนี้แล้ว ผู้รับหลักประกันย่อมอ้างสิทธิจากบทกฎหมายที่แก้ไขนี้ไปบังคับให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ได้

1.2 แก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ในมาตรา 46 และมาตรา 47 เพื่อให้ผู้รับหลักประกันยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ โดยให้เพิ่มวรรคสองของบทบัญญัติในมาตรา 46 ดังนี้

“เมื่อมีเหตุบังคับหลักประกันตามสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ หากผู้ให้หลักประกันหรือผู้ที่ยึดถือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันไม่ยินยอมส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันผู้รับหลักประกันอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาบังคับหลักประกัน โดยให้ระบุใน คำร้องด้วยว่าจะบังคับหลักประกันโดยให้ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหลุดเป็นสิทธิ หรือโดยจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเพื่อนำเงินมาชำระหนี้

ภายใต้เงื่อนไขในวรรคแรก หากลูกหนี้แห่งสิทธิไม่ยินยอมชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องให้แก่ผู้รับหลักประกัน ให้ผู้รับหลักประกันยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้แห่งสิทธิชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน”

ทั้งนี้ เมื่อศาลได้รับคำร้องของผู้รับหลักประกันแล้ว ศาลจะต้องกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการหลังจากศาลรับคำร้องโดยบัญญัติให้รองรับจากมาตรา 46 เพื่อให้ครอบคลุมกระบวนการบังคับสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เงินด้วย ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 47 วรรคแรก จากเดิม “เมื่อได้รับคำร้องตามมาตรา 46 ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว และออกหมายเรียกไปยังผู้ให้หลักประกัน หรือผู้ที่ยึดถือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ในหมายนั้นให้แจ้งเหตุที่ผู้รับหลักประกันร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาบังคับหลักประกันและวิธีบังคับหลักประกันตามคำร้องและข้อความว่าให้ผู้ให้หลักประกันมาศาลเพื่อให้การ ไกล่เกลี่ยและสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้ผู้รับหลักประกันมาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย” เป็นดังนี้

“เมื่อได้รับคำร้องตามมาตรา 46 ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วและออกหมายเรียกไปยังผู้ให้หลักประกัน หรือผู้ที่ยึดถือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หรือลูกหนี้แห่งสิทธิ ในหมายนั้นให้แจ้งเหตุที่ผู้รับหลักประกันร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาบังคับหลักประกันและวิธีการบังคับหลักประกันตามคำร้องและข้อความว่าให้ผู้ให้หลักประกัน หรือลูกหนี้แห่งสิทธิมาศาล เพื่อให้การและสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้ผู้รับหลักประกันมาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย”

เมื่อศาลกำหนดวันนัดพิจารณาพร้อมทั้งเรียกลูกหนี้แห่งสิทธิมาให้การในวันนัดพิจารณาแล้ว หากศาลเห็นว่าเหตุบังคับหลักประกันและเหตุบังคับหลักประกันไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลก็จะพิพากษาให้บังคับลูกหนี้แห่งสิทธิให้ชำระหนี้แก่ผู้รับหลักประกันตามที่ผู้รับหลักประกันร้องขอตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.2558 มาตรา 48 ต่อไป เมื่อลูกหนี้แห่งสิทธิยังไม่ยินยอมชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกันตามผลของคำพิพากษา ผู้รับหลักประกันก็สามารถบังคับตามสิทธิของตนได้โดยอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 271 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนที่ว่าด้วยการบังคับคดีโดยการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งสิทธิออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่ผู้รับหลักประกัน ในส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติม

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 เนื่องจากสามารถนำบทบัญญัติ มาตรา 271 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับได้

1.3 แก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 52 โดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในการหักชำระเงินที่ได้รับตามสิทธิเรียกร้องเพื่อใช้หนี้ที่ผู้ให้หลักประกันค้างชำระอยู่กับผู้รับหลักประกัน ซึ่งเมื่อบังคับสิทธิเรียกร้องแล้วได้เงินจำนวนสุทธิ เท่าใดให้นำมาหักชำระค่าใช้จ่ายในการบังคับสิทธิเรียกร้องก่อน ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดีหรือค่าใช้จ่ายใดๆ ตามกฎหมาย และหลังจากหักค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว ก็ต้อง นำไปหักเพื่อใช้หนี้ที่ผู้ให้หลักประกันค้างชำระอยู่กับผู้รับหลักประกัน และหากยังมีเงินเหลืออยู่ก็ ต้องส่งคืนให้แก่ผู้ให้หลักประกัน

2. ข้อเสนอแนะให้ทำข้อตกลงเพื่อใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาโดยใช้หลักในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้

นับตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2559 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มีผลใช้บังคับทั้งหมดทุกมาตราไปจนกว่าจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติ ของกฎหมายดังที่ผู้เขียนได้เสนอแนะไว้ในข้อ 1. ข้างต้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก ความไม่ชัดเจนของบทกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้ทำการแก้ไขปัญหา เหล่านั้นโดยอาศัยการทำข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาเพื่อให้กำหนดข้อสัญญาที่ให้สิทธิแก่ผู้รับ หลักประกันในการบังคับเอาที่ลูกหนี้แห่งสิทธิด้วย กล่าวคือ เป็นการทำข้อตกลงในสัญญา หลักประกันทางธุรกิจที่ระบุนความยินยอมของผู้ให้หลักประกันว่า หากผู้ให้หลักประกันกระทำการ อย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลทำให้ผู้รับหลักประกันมีสิทธิบังคับทรัพย์หลักประกันได้ ผู้ให้หลักประกันตกลงที่จะโอนสิทธิเรียกร้องที่ตนมีอยู่เหนือลูกหนี้แห่งสิทธิให้เป็นของผู้รับ หลักประกันตามหลักกฎหมายเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องและให้ผู้รับหลักประกันสามารถใช้สิทธิ บังคับเอาที่ลูกหนี้แห่งสิทธิในนามของผู้รับหลักประกันได้ตามกฎหมาย

บรรณานุกรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

กำธร พันธฤถ. (2529) . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หนี้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิชญ์ รพินทร์. (2508). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาค 2 บุคคล ภาค 3 สิทธิ. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพโรจน์ วายุภาพ.(2555), คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, พิมพ์ครั้งที่

10. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

- เสนีย์ ปราโมช . (2478). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรม และหนี้* .
พระนคร: โรงพิมพ์ศรีพัฒนา
- เสนีย์ ปราโมช.(2505). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรม และหนี้*. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์อักษรสาส์น
- โสภณ รัตนกร. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หนี้*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ